

Ošetrovatelská péče v oftalmologii

2021/2022

VSOPOF9214 / 6.10.2021

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Ošetřovatelský proces u pacienta s onemocněním katarakty (šedým zákalem)

- zákal oční čočky - zkalení v čočce
- porucha průhlednosti a rozptyl procházejícího světla
- čočka ztrácí průhlednost až se zkalí
- zhoršování zraku - nemocný vidí jako přes mléčné sklo
- projevuje se viděním jakoby přes špinavé sklo nebo pomalu zamrzající okno
- nejčastější příčina slepoty ve světě
- dle WHO je šedý zákal celosvětově zodpovědný za 48 % případů slepoty v dospělosti (okolo 18 miliónů lidí)

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

rizikové faktory

- onemocnění multifaktoriální (více příčin)
- kromě věku hraje úlohu pohlaví (častěji ženy)
- rasa
- kouření
- složení stravy
- míra znečištění ovzduší
- UV-B záření
- kouření
- diabetes
- alkohol
- průjmová onemocnění
- oxidativní poruchy

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

příčiny

- dědičnost
- infekce matky v době těhotenství - tzv. kongenitální kataraktu
- pro základy vzniklé během prvního roku života užíváme název infantilní katarakta
- postižení plodu kataraktou při virovém onemocnění matky v počátcích gravidity je nejznámější rubeola
- poškození plodu v počátcích gravidity toxickými vlivy léků - zejména kortikosteroidy
- více než 1/3 tvoří případy neznámé etiologie
- vrozené katarakty se musí operovat co nejdříve - nejlépe do dvou měsíců
- po operaci je vhodné korigovat oční vadu kontaktními čočkami nebo brýlemi a až po druhém roce dítěte lze uvažovat o implantaci nitrooční čočky

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Senilní katarakta - příčiny

- příčiny senilního šedého zákalu jsou multifaktoriální
- během stárnutí se čočka zvětšuje
- nabývá na hmotnosti
- ztrácí elasticitu
- výsledkem jsou změny refrakčního indexu

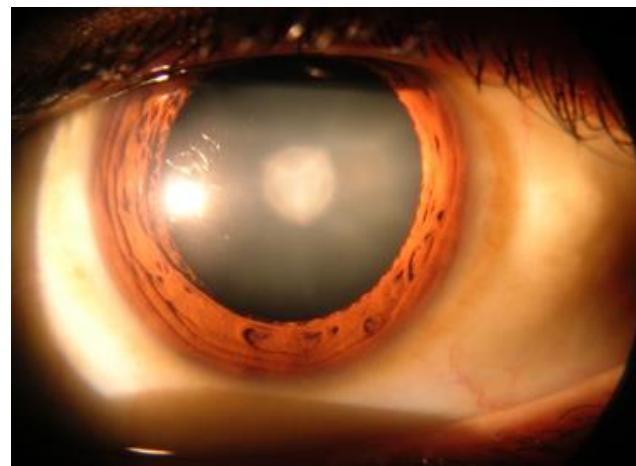
Ostatní příčiny

- v důsledku trvalého užívání některých léčiv (hlavně kortikosteroidů)
- v důsledku jiného celkového nebo očního onemocnění
- úrazy oka
- těžší oční zánět
- nádor oka
- metabolická a systémová onemocnění

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Příznaky

- zamlžené vidění
- rozostřené vidění
- neostrý obraz, hlavně při pozorování předmětů do dálky
- nepříjemné oslňování a citlivost na silnější světlo (například na sluneční světlo)
- oslňování při nočním řízení automobilu
- barvy nejsou tak syté jako na druhém oku, lámou se, mají jinou intenzitu a odstín
- při pohledu jedním okem se předměty jeví zdvojené až ztrojené
- narůstající [krátkozrakost](#)
- narůstající [astigmatismus](#)

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Astigmatismus

- refrakční vada snižuje zrakovou ostrost
- znemožňuje rozeznávání různých detailů
- často o ní vůbec nevíme.
- vada je způsobena asymetrickým zakřivením rohovky
- nebo méně často zakřivením přirozených nitroočních čoček

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Diagnostika

- anamnéza
- pátrat po očních zánětech, úrazech
- zda byl diagnostikován glaukom
- jiné operace na prvním oku, očí, její průběh a výsledek vidění
- vyšetření zrakové ostrosti do dálky a blízka
- vyšetření pomoci štěrbinové lampy
- vyšetření nitroočního tlaku
- očního pozadí
- ultrazvukové vyšetření pro určení dioptrické síly umělé čočky
- předoperační vyšetření
- předoperační příprava

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Terapie

- operaci indikuje [oftalmolog](#)
- provádí se, pokud katarakta snižuje kvalitu vidění natolik, že obtěžuje osobní nebo pracovní život
- nebo pokud je to nutné z jiného léčebného důvodu – např. u určitých typů [glaukomu](#) (zeleného zákalu)

- operace se provádí v tzv. topické [anestézii](#)
- ❖ kapání anestetických kapek na [rohovku](#) a [spojivku](#) - znecitlivění oka
- ❖ zkalené jádro čočky se odstraňuje rozmělněním jádra čočky speciálním [ultrazvukem](#) a odsáváním částiček jádra vakuem a řízeným [podtlakem](#) z oka
- ❖ do zbylého průhledného čočkového pouzdra, které v oku zůstává, se vkládá umělá nitrooční čočka
- ❖ umělá čočka nahrazuje [dioptrickou](#) sílu odstraněné lidské čočky a je předem spočítána na speciálním přístroji
- ❖ umožňuje tak ostré vidění i po operaci
- ❖ volbou dioptrické síly umělé čočky se může odstranit [krátkozrakost](#) nebo [dalekozrakost](#)

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Terapie

- zůstává v oku do konce života
- ke stabilizaci vidění dochází většinou za 2 až 4 týdny po operaci
- pokud je zakalená čočka odstraněna bez náhrady, stává se oko afakickým - neschopnost oka akomodace - silná dalekozrakost, kterou ovšem lze kompenzovat brýlemi – nahrazení chybějící akomodace
- v pooperačním období antibiotické kapky a 3-4 týdny
- kortikosteroidy ve formě kapek.

Ošetrovatelský proces u pacienta s kataraktou

Komplikace chirurgické léčby katarakty

- Perioperační komplikace:
 - ❖ ruptura pouzdra čočky s prolapsem sklivce
 - ❖ poškození rohovkového endotelu
 - ❖ krvácení
 - ❖ hemoragie

Ošetrovatelský proces u pacienta s kataraktou

Komplikace chirurgické léčby katarakty

Pooperační komplikace

- ❖ přechodný vzestup nitroočního tlaku až vznik maligního glaukomu
- ❖ edém sítnice
- ❖ zánět - chronická operační **endoftalmitida** je nejobávanější komplikací
- ❖ infekce ze spojivkového vaku,
- ❖ pooperační astigmatismus

Ošetrovatelský proces u pacienta s kataraktou

Komplikace chirurgické léčby katarakty

Pooperační komplikace

- ❖ přechodný vzestup nitroočního tlaku až vznik maligního glaukomu
- ❖ edém sítnice
- ❖ zánět - chronická operační [endofthalmitida](#) je nejobávanější komplikací
- ❖ infekce ze spojivkového vaku,
- ❖ pooperační astigmatismus

Pozdní pooperační komplikace:

- ❖ odchlípení sítnice
- ❖ dislokace čočky s následným vznikem sekundární katarakty
- ❖ keratopatie s následkem poškození rohovkového epitelu

Ošetrovatelský proces u pacienta s kataraktou

Intervence sestry

- Zhodnot' a monitoruj
 - ❖ celkový stav pacienta, FF
 - ❖ úroveň zrakové ostrosti
 - ❖ stav informovanosti pacienta o kvalitě zrakové ostrosti
 - ❖ bezpečnost pacienta před úrazem
 - ❖ zajisti pacientovi tělesný a psychický klid
 - ❖ v pravidelných intervalech oko po operaci
 - ❖ dodržuj při ošetřování oka pravidla asepse
 - ❖ aplikuj dle ordinace léky
 - ❖ asistuj lékaři při prvním převazu oka a odběru biologického materiálu na mikrobiologické vyšetření
 - ❖ informuj lékaře při podezření na vznik infekce
 - ❖ sleduj tělesnou teplotu a proved' záznam do dokumentace
 - ❖ zajisti edukaci pacienta o možných komplikacích před odchodem do domácího ošetření

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Edukace pacienta

- po operaci musí klient používat oční kapky dle ordinace
- oko chránit před úrazem
- při silné bolesti oka neprodleně vyhledat lékaře zařízení, kde byl operován nebo navštívit lékařskou pohotovost
- pravidelné kontrolní vyšetření po operaci.
- po operaci není zakázáno sledování televize, čtení *ani často mylně edukované* zavazování tkaniček (ohýbání).
- **po dobu 5 týdnů po zákroku vynechat** koupání v bazénech, v moři i ve sladkovodních přírodních vodách
- důsledně chránit oči **slunečními brýlemi**
- přísně dodržovat zásady hygieny a zajistit, aby se mu do očí nedostala voda ani z moře, ani z bazénu
- používání počítače a sledování televize nemůže po zákroku ublížit
- **klienti sledují televizi již večer v den zákroku - pokud oko neřeže a nebolí, není důvod to zakazovat**
- **pokud však první den po zákroku pociťuje bolest a řezání v oku, je lepší mít oči zavřené a televizi a počítač vynechat**

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Edukace pacienta

- tmavé brýle nejsou po operaci většinou nutné. V prvních dnech po operaci však může být pobyt na prudkém letním slunci nepříjemný – řídit se vlastními pocity
- pokud mu světlo vadí a nutí jej přivírat oči, jsou tmavé brýle vhodnou ochranou
- při návratu do práce záleží na druhu práce a na vidění druhého (neoperovaného) oka
- při dobrém vidění druhého oka je možný návrat do kancelářských zaměstnání již za několik dní po operaci
- obvyklé domácí práce je možno vykonávat od druhého týdne
- ohýbání a nošení předmětů bez extrémní námahy, obvykle nevadí
- 4 týdny je vhodné nevstupovat do infekčních provozů
- fyzicky velmi namáhavé práce je možno povolit od šestého týdne

Ošetrovatelský proces u pacienta s kataraktou

Edukace pacienta

Aplikace předepsaných kapek do operovaného oka

- ❖ obvykle se kape jeden týden 5x denně kombinaci antibiotik a kortikosteroidů
- ❖ další 1 až 2 týdny klient obvykle kape kortikosteroidní kapky 1 až 3x denně

Schéma může být modifikováno zdravotním stavem klienta či zvyklostmi konkrétního zdravotnického zařízení.

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Intervence sestry

Ošetřovatelské diagnózy podle NANDA Taxonomie II – diagnostická doména

- ❖ Strach z operace - 00148
- ❖ Riziko infekce - 00004
- ❖ Riziko pádů - 00155
- ❖ Riziko poškození - 00035
- ❖ Deficitní znalost - 00126

Ošetřovatelský proces u pacienta s kataraktou

Intervence sestry

Ose. dg.

Cíl+kriterium

Plán/ oš. intervence

Realizace

Hodnocení

DĚKUJI ZA POZORNOST